

הפועלת מאחורי הקלעים

מהם לא היה פועל מימיו. מזכיר אגודת פועלי המתכת בתל-אביב, למשל, אברהם סגל, שמונה לתפקיד זה, היה קודם באגודת פועלי הדפוס. מזכיר איגוד עובדי בתי-אוכל ומלון הוא בעת ובעונה אחת גם מזכיר איגוד השומרים, ועוד שמזכיר איגוד פועלי הדפוס הוא גם מזכיר איגוד פועלי ההסרטה והטלביזיה.

★ ★ ★ הפרד ומשול

ק בהסתדרות פועלי הבניין ובהסתדרות המהנדסים נערכות בחירות כסדרן. וראה זה פלא: בשתי ההסתדרויות הללו נמצאת מפא"י במיעוט! אלה הם גם שני האיגודים היחידים המחליטים בעצמם על מדיניות השכר שלהם. ביתר האיגודים מתקבלת ההחלטה למעלה, כלומר: בין אהרון בקר לפינחס ספיר.

עצמאות זו של איגוד מקצועי אינה מוצאת חן בעיני מפא"י, כשם שהיא מפחידה כל מעביד אחר בעולם. לכן לא נערכו בהם בחירות.

איגוד עובדי המדינה, המקיף 50 אלף איש, נאלץ להבטיח לקיים בחירות, כאשר החלו לצוץ ועדי-פועלה, וכאשר ועדי-העובדים התארגנו למזכירות ארצית. כשלושה של מפא"י בבחירות שתבואנה הוא ודאי.

ספיר הקדים רפואה למכה, ורוקן את איגוד עובדי המדינה מתוכנו. הוא פיזר הבטחות מנוגדות על ימין ועל שמאל, היתנה מעמד של עובד אחד בקיפוחו של עובד שני. כך קמו בתוך איגוד עובדי המדינה הסתדרויות ואיגודים שונים: הסתדרות המהנדסים, איגוד הסכנאים, אירגון האקדמי

איים וכו'. מפא"י, שפחדה ממשלון בבחירות, הרחיקה במיקרה זה לכת עד כדי פירוק האיגוד. צמרת מפא"י דנה עתה בחיסולו הסופי. ההצעה עליה יוחלט בקרוב אומרת, שפקידי המדינה יצטרפו להסתדרות הפקידים, והעובדים האחרים — איש לפי מקצועו.

איגוד מקצועי חזק מדי, אם כל 135 אלף הפקידים של ישראל יהיו חברים באותו האיגוד, יוכלו הם להחליט בעצמם מה הם רוצים, ולהכתיב תנאים. דבר זה הוא בניגוד למותה של ההסתדרות. צמרת ההסתדרות מחפשת — והיא גם תמצא — נקודות עליהן אפשר יהיה לפצל את ציבור הפקידים ולמשול בו.

★ ★ ★ הגיונה של מפא"י

ידי כה השתדלה ההסתדרות להימנע מיצירת איגודים הומוגניים, כדי למנוע אפילו אפשרות טכנית של בחירות. חוסר מכנה משותף בין הפועלים בתוך אותו איגוד, מונע גם הקמת ועדי-פועלה ארצי קבוע.

כך, למשל, מקיף איגוד פועלי הדלק גם את מובילי הגז וגם את תחנות הדלק. הפועלים בבתי-החרושת לסיגריות כלולים באיגוד פועלי המזון. נגרי בניין, שהם למעשה פועלי בניין, כלולים באיגוד פועלי העץ, יחד עם נגרי הרהיטים. פועלים בבתי-חרושת לניר ולקרטון, כלולים משום מה באיגוד פועלי הדפוס. על פועלי המתכת נחשבים קודחי נפט, חשמלאי בניין, מכונאים, שרברכים, וסכך שלם של מקצועות שאין להם אופי משותף.

אין זה אי סדר מקרי. יש הגיון במהומה הזאת — והו הגיונה של מפא"י. בתוך האי-סדר הזה מסתדר פינחס ספיר טוב מאד, כי אין שום אפשרות של דרישות מקצועיות ושל קביעת הסכמי-שכר, שיתקבלו על דעת פועל בבית-החרושת ליציקה ועל דעתו של קודח נפט גם יחד. ויש להם בעיות שונות: על האחד יורד גשם בחורף, ולשני חם מדי ליד התנור בקיץ. וככל זאת נקבעים שכרם ותנאי-העבודה שלהם באותו מדי.

אין גם אפשרות להביא את כל אלה שההסתדרות קוראת להם פועלי מתכת, לידי מאבק מקצועי יעיל, כי לחשמלאי בניין כדאי להיאבק בקיץ, כשהקבלן זקוק לו, בעוד המכונאי דרוש יותר בחורף.

מכיון שפועלי המתכת אינם דורשים את אותו הדבר, באותו הזמן, מאותו האירגון של המעבידים — אין לצמרת ההסתדרות חשש שמא יקוּם מקרבם אירגון מתחרה לאיגוד ולמזכיר הממונה והממושמע.

זהו בדיוק אותו העיקרון הידוע של הפרד ומשול.

★ ★ ★ יתום עם חמישה אבות

אין שום שיטה אחידה באיגוד המקצועי של ההסתדרות. אין גם כחובת ברורה ונוהגים ברורים. אבל חוסר השיטה הוא-הוא שיטתה של צמרת מפא"י.

לכן אין חפיפה בין האגודות המקצועיות האזוריות, לבין האיגודים המקצועיים הארציים. אותו פועל יכול להיכלל באגודה אזורית של מקצוע אחד ובאיגוד ארצי של מקצוע אחר. הוא גם יכול להיות חבר בהסתדרות בעלת שם שלישי, בעוד ועדי-העובדים שהוא מסונף אליו יהיה חלק מהעד ארצי בעל שם רביעי. חוץ מזה הוא כפוף גם למועצת-הפועלים של המקום, ואם זה במיקרה בפתח-תקוה, או אפילו אם הוא חייט — הוא שייך למרכז החקלאי. ההסתדרות יכולה להפעיל כרצונה את אחד מחמשת הגופים הללו, או את כולם יחד — האחד נגד השני, כפי שקרה באיגוד עובדי המדינה.

לעומת הפועל המוצא את עצמו בן לחמישה אבות, יש פועלים רבים יתומים. אין אירגון לנהגים, ולמרות שיש להם בעיות משותפות רבות, נהג של מאפיה שייך לאיגוד פועלי המזון, ואילו נהגיהם הצמודים של מנהלי החעדה-הפועל שייכים להסתדרות הפקידים. בעוד בארצות הברית ובאנגליה, למשל, איגודי הנהגים הם החזקים ביותר. גם אלפי פועלי הנקיון נשארו יתומים, לעומת 210 פועלי ההסרטה, אשר למענם איגוד מיוחד בחעדה-הפועל.

★ ★ ★ המענג נסגר

איי-סרר זה, שהונהג על-ידי הצמרת, משתמשת בצמרת כנימוק לאי עריכת בחירות. "אין רשימת בוחרים" היא הטענה השגורה. וכי כיצד תהיה רשימת בוחרים, אם אין חברות אישית באיגוד מקצועי?

הדרך היחידה המאפשרת לדעת מי חבר באיזה איגוד, היא לבקש מלישכת-המס (המוסד היחיד הפועל כסדרו בהסתדרות) את רשימת העובדים לפי המיפעלים. המיפעלים מסחגים כמובן לפי תוצרתם. אבל מנהל-החשבונות של בית-החרושת לביסקיטיים ומכונאי של בית-



האצבע של אשרל: כך מוכרע גורל אאות אלפי הפועלים בש"חה אינסי'אית, ללא בחירות

חרושת לסיגריות מוצאים את עצמם באיגוד המזון. אם החשמלאי הוא גם טכנאי, ואם מנהל החשבונות הוא מדופלם, שייכים שניהם להסתדרויות שונות, — ואז בכלל אין מוצא מן הסכך. זה בדיוק מה שרוצה אהרון בקר.

פועל המשלם את מיסוי הגבוהים להסתדרות ומבקש הגנה מיקצועית, יכול לפנות לחעד במקום העבודה שלו. אבל החעד מפוצל לנציגים של פועלים, פקידים, טכנאים, אקדמאים, מהנדסים. יש גם ועדים נפרדים לעובדים קבועים ולעובדים זמניים. החעד יכול לפנות לוועד הארצי, לאגודה האזורית, לאיגוד הארצי, למועצת-הפועלים ולעוד כמה גופים. התוצאה הישרה מעירבוב תחומים זה: אירגון הגג העליון כופה את רצונו. אירגון הגג העליון, החעדה המרכזת של ההסתדרות, כפופה לפינחס ספיר. המעגל נסגר.

★ ★ ★ החוצפה הגדולה

אין זה פלא, אם כך, שפועלי התעשייה בישראל מפגרים ברמת-חייהם אחרי שאר העובדים. כאשר לוי אשכול טוען באונוני פועלי אשדוד כי הם רודפי בצע, הוא נוטל לדוגמה את סביבתו הקרובה בלבד. המשכורת הממוצעת של פועל ייצור בישראל היא 400 לירות לחודש, בעוד שלפי תקציב ההסתדרות האחרון מסתבר שהמשכורת הממוצעת של הבוסים היא 1200 לירות.

שיעור הגידול בשכרם של פועלי התעשייה הוא הקטן ביותר במדינה. כאשר הממוצע מגיע 400 לירות, פירושו של דבר שרבים מאד מרחיחים אפילו פחות מסכום זה. לאלה לא עוזר הממוצע הארצי הגבוה. 400 אלף פועלים הרחיחו פחות מ-400 לירות לחודש בתחילת 1965. שכרם הועלה במעט מאד, וגם כיום מרחיחים מחצית השכירים בישראל, רובם פועלי ייצור, משכורות עלובות שכאלה.

אשכול ידע זאת בשעה שאמר מה שאמר, כי הוא וספיר דאגו לכך שלפועלי התעשייה והחקלאות לא יהיה איגוד מקצועי. אשכול יודע גם שהיתה זאת צמרת ההסתדרות, ולא פועלי אשדוד, שנסעו לכל מיני ועידות מורות בחו"ל. עובדי התעשייה הישראלית היו מיוצגים בשנה האחרונה ב-38 מדינות, מגיאמאיקה עד סינגפור. 150 פעם נסעו אלה המטיפים למוסר של עבודה, כדי לפטט בישיבות בינלאומיות ברחבי העולם.

מכיון שיש אירגון בין-לאומי למורים, מלבד אירגון בין-לאומי למורים תיכוניים, בנפרד מהאירגון הבינ-לאומי לעובדי הוראה, ומכיון שלכל מקצוע יש חמישה אירגונים לפחות, ולכל אירגון כזה יש ועידה כל שנה, מלבד המועצה ומלבד שתי ישיבות של האסקוטיבה, יכולים הבוסים של ההסתדרות לבלות ברחבי העולם.

אבל יש צורך במנה גדולה של חיצפה, כדי להעז ולגנות את פועלי אשדוד בין טיסה לפאריס וטיסה לניו-יורק.

את כל הטענות על חוסר דמוקרטיה בהסתדרות דוחים אנשי מפא"י בטענה שמתקיימות בכל זאת בחירות להסתדרות כולה, וכי כל המוסדות מורכבים לפי מפתח מפלגתי הנקבע לפי תוצאות הבחירות.

לטענה זו אין שחר, כי מפא"י נחלה בבחירות האחרונות מפלה נוראה ונותרה במיעוט. גם במאמץ משותף עם אחדות-העבודה, שנחלצה לעזרת מפא"י, לא הצליחו השתיים לצבור בהסתדרות אלא 50.8 אחוז. ובכל זאת מפא"י שלת לבדה על כל מועצות-הפועלים, על כל איגודי העובדים ועל כל החברות ההסתדרותיות.

סתירה נוספת לטענת מפא"י, היא העובדה שאין לכל חברי ההסתדרות ידיעה אודות מאבק המקצועי של הפועלים החקלאיים למשל. ואין הם מצביעים בבחירות הכלליות להסתדרות כפי שהיו מצביעים בבחירות בצומצמות יותר.

904 אלף חברים יש בהסתדרות, אבל רק 600 אלף מהם הם שכירים-עובדים. השאר הם עצמאיים, סוחרים, קבלני-מישנה, חברי קיבוצים ועקרות-בית. רבים מהם חברים בהסתדרות מתוך הרגל, מאז היותם פועלים או חברי קיבוץ. כיום אין להם שום עניין במאבק מקצועי. אין שום הצדקה ל-300 אלף אלה יכתבו לשכירים את מהלך המאבק המקצועי.

אבל שום טענות אינן יכולות להצדיק את חוסר הדמוקרטיה, המציאות יכולה רק להסביר עובדה זו. מה שהתרחש השבוע בנתניה, ומה שאירע החודש באשדוד משלימים זה את זה. בנתניה הוכיחה ההסתדרות כי היא יכולה להצדיק את חוסר דמוקרטיה, הכופה את רצון הממשלה על הפועלים.

בשום משטרה לא תיתכן דמוקרטיה, לכן פוחדת ההסתדרות מבחירות. באשדוד הוכיחו המפגינים כי הם לא יסבלו זאת, וכי חוסר דמוקרטיה מוביל להתפרעות ולזריקה אבנים. מפגינים אלה יודעים כי גם הבחירות הכלליות להסתדרות אינן דמוקרטיות.

על כך ועל קופת-חוליים, המהווה לחץ על הפועל ומחייבת אותו להישמע להסתדרות — בהמשך סדרה זו, בשבוע הבא.